POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 1

POSEL

zpod Žalého

Číslo 4 Ročník XXX/2020 Cena 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO, PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

podatelna@obecbenecko.cz

www.obecbenecko.cz

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 1

Obsah

Slovo starosty 3
Zápis z 13. veřejného zasedání OZ 4
Společenská kronika 9
Jak nakládat s odpady 9
Hasiči radí občanům 14
Pochvala Ruprechtě 15
Josef Šír 17
Svět pokračuje – povídka od Josefa Šíra 18
Žací stroj 22
Myslivecká latina 23
J. Ambrož a Krkonoše 26
Růženčina zahrádka 29
Zázračné kameny 34
Jak byla Emča zachráněná před peklem 37
Odhalená krása nitra kamenů 39

Příspěvky a fotografie s popisy zasílejte nejpozději do 27. září 2020 s nadpisy a se jmény autorů.

Obrázek na titulní straně: Hornoštěpanická pouť 2020, foto: dron

POSEL ZPOD ŽALÉHO
Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 6. 8. 2020. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka

Vážení čtenáři Posla,
v době, kdy píšu tento pravidelný příspěvek do našeho zpravodaje, je přesně polovina prázdnin. Turistický ruch je v plném proudu a i u nás v obci je to vidět. Myslím, že na tom má velký podíl neustále se rozšiřující nabídka různých aktivit. Podílejí se na tom jednotliví podnikatelé ať už přímo, nebo prostřednictvím Sdružení cestovního ruchu a také Středisko služeb i obec. Každý rok něco přibude, letos nám jezdí na Benecko i vlak.

Trochu nám ty prázdniny narušila oprava cesty v centru obce, ale prostě jinak to nešlo. Původní myšlenka byla udělat to mimo letní turistickou sezonu. Ale stavba nového domu uprostřed opravovaného úseku cesty si vyžádala posunutí termínu opravy. Těžká technika na stavbě domu by poničila nový povrch, zejména na nájezdu ke stavbě by se okraj cesty zcela jistě zničil. A posunutí akce do podzimních měsíců nepřicházelo v úvahu (podmínky dotace). Z dalších letošních větších akcí v obci máme hotový chodník v Dolních Štěpanicích (1,2 mil. Kč), cesta Dolní Benecko je hotová také (2,3 mil. Kč), jsou vyměněná okna na Domě služeb (120 tis. Kč), u školy v Dolních Štěpanicích je nové oplocení zahrady, probíhají práce na novém oplocení zahrady Mateřské školy (830 tis. Kč), v základní škole na Benecku se rekonstruuje sociální zařízení (1,4 mil. Kč) a pokračují práce na nádrži na vodu pro zasněžování (5 mil. Kč). Uvedené částky jsou zaokrouhlené. K tomu se průběžně dělají běžné údržbářské a úklidové práce v obci včetně údržby zeleně na obecních pozemcích.

Asi většina obyvatel obce se nesetkala s tím, že by byli předvoláni k řešení nějakého přestupku. Přestupkovou agendu pro nás, stejně jako pro další obce v okolí, řeší Správní odbor Městského úřadu v Jilemnici. Obec musí za projednání každého přestupku spáchaného občanem naší obce zaplatit Jilemnici poplatek ve výši 5 000 Kč. Za první pololetí letošního roku jsme Jilemnici zaplatili celkem 70 tis. Kč za projednání 14 přestupků, kterých se dopustili naši občané. Netýká se to dopravních přestupků, ale přestupků např. proti veřejnému pořádku, občanskému soužití, majetkových přestupků. Někteří naši občané se přestupku dopustili i opakovaně. Konkrétní jména se nedozvíme. Je to škoda, osobně si myslím, že zveřejňování jmen pachatelů by mělo preventivní účinek. Tak to jen abyste věděli, že když třeba někoho v hospodě chytíte pod krkem, stojí to obec docela dost peněz.

Na jiném místě tohoto vydání Posla najdete článek od našeho místostarosty s informacemi o odpadech. Způsob nakládání s odpady máme již delší dobu stejný, ale řada lidí v obci stále neví, jaký máme způsob třídění a další věci kolem toho. Tak si to prosím vás přečtěte a taky to tak dělejte. Já jen doplním,

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 4

že řada lidí ať už z neznalosti, nebo aby ušetřili, nám stále cpou odpady do čekáren a musíme to pak na náklady obce uklízet. Některé konkrétní osoby jsem i přistihl, když jsem jim slušně domlouval, tak jen blekotali nesmysly. Jenom vývoz odpadkových košů v obci nás stojí ročně cca 140 tis. Kč. Nejhorší místa jsou v Prakovicích, na Křížovkách a na Benecku budka na centrálním parkovišti. Dáme tam kamery a jména zveřejníme v Poslu a na obecních stránkách. I s fotkami. To by bylo nejlepší, ale už vidím, jak nás žalují za porušení zákona na ochranu osobních údajů. No možná nás případná pokuta vyjde levněji než to uklízení domovního odpadu z čekáren. Ale abych neobviňoval pouze některé místní, velký podíl na tom mají chalupáři.

A ještě jedna věc. Kdyby bylo po mém, tak bych odstranil všechny odpadkové koše z autobusových čekáren. Jak jsem již zmínil, jejich vyvážení nás stojí velké peníze. Ale proč tam vůbec jsou? Ty jejich obsahy nejsou od cestujících z autobusů. Přece každý, kdo někam jde, třeba na výlet, tak si tu svačinu nese v batohu nebo v kapse. Takže ten obal od tatranky nebo láhev od pití může zase v batohu odnést domů a tam to zlikvidovat. Pak by nebyly potřeba ani odpadkové koše u turistických tras, různě po horách atd. A jenom každý, kdo má nějakou prodejnu nebo provozovnu, by tam měl nádobu na odpady pro svoje zákazníky. No myslím, že nás v tomto čeká ještě dlouhá cesta.

Hezký zbytek prázdnin přeje

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

Hloubení nádrže na zasněžování v místě bývalého koupaliště

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka

Zápis z 13. veřejného zasedání ZO Benecko

konaného dne 24. 6. 2020 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17. 00 hodin.

13. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17. 04 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 11, omluveni Ing. Mgr. Ph. D. A. Hanušová. J. Harcuba, Mgr. V. Mejsnarová, P. Wiesner.

1) Schválení:
   a) programu zasedání,
   b) ověřovatelů zápisu: Bc. Z. Jebavý a J. Gerstner,
   c) zapisovatelky: Ivana Koudelková.
   Návrh usnesení:
   Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: Bc. Z. Jebavý a J. Gerstner, c) zapisovatelku I. Koudelkovou.
   Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
   Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

2) Schválení zápisu z 12. OZ ze dne 20. 5. 2020.
   Návrh usnesení:
   Zastupitelstvo schvaluje zápis z 12. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 20. 5. 2020.
   Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
   Usnesení č. 2 schváleno.

3) Schválení rozhodování OR ze dne 20. 5., 1. 6. a 22. 6. 2020.
   Návrh usnesení:
   Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 20. 5., 1. 6. a 22. 6. 2020.
   Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
   Usnesení č. 3) schváleno.

4) Závěrečný účet obce za rok 2019.
   Zastupitelé byli seznámeni s Návrhem závěrečnému účtu obce za rok 2019. Podklady pro Závěrečný účet Obce Benecko za rok 2019 jsou k nahlédnutí na obecním úřadu a Návrh závěrečného účtu obce za rok 2019 včetně příloh je zveřejněn na úřední desce obce. V závěrečném účtu jsou obsaženy údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů v plném členění podle rozpočtové skladby, údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích, včetně tvorby a použití peněžních fondů v podrobném členění a obsahu, vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, rozpočtům krajů, obcí, státním fondům, Národnímu fondu a jiným rozpočtům a k hospodaření dalších osob. Sou-

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka

částí Závěrečného účtu obce je Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření obce za rok 2019. Zpráva o přezkoumání hospodaření obce za rok 2019 je k nahlédnutí na obecním úřadu a je zveřejněna na úřední desce obce. Při kontrole hospodaření obce za rok 2019 nebyly zjištěny chyby a nedostatky podle § 2 a § 3 zákona č. 420/2004 Sb. Při přezkoumání byla zjištěna rizika poměrového ukazatele – podíl pohledávek, podíl závazků na rozpočtu územního celku a podíl zastaveného majetku na celkovém majetku územního celku.

Návrh usnesení:

Zastupitelé vyjádřili souhlas s celoročním hospodařením Obce Benecko za rok 2019 bez výhrad. Při přezkoumání hospodaření Obce Benecko za rok 2019 nebyly zjištěny chyby a nedostatky.

Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*

Usnesení č. 4) schváleno.

5) Účetní závěrka obce za rok 2019.
Zastupitelé byli seznámeni s podklady pro účetní závěrku za rok 2019. Podklady pro účetní závěrku jsou k nahlédnutí na obecním úřadu a jsou zveřejněny na úřední desce obce. Účetní závěrka obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohy. Po schválení účetní závěrky bude převeden Výsledek hospodaření (431/432, 432/431).

Návrh usnesení:

Zastupitelé schvalují Účetní závěrku Obce Benecko k rozvahovému dni 31. 12. 2019.

Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. zdržel se 0.*

Usnesení č. 5 schváleno.

6) Účetní a rozpočtové záležitosti.
Změna rozpočtu č. 4/2020 – rozpočtové opatření č. 4
Příjmy: 4213 Inv. přijaté transfery (Oprava cesty v k. ú. Benecko, části Dolní Benecko)/+/ 1 980 785 Kč 2279 Záležitosti ostatních drah /-/ 1 980 785 Kč. Přesuny mezi paragrafy a položkami: položka 2412, paragraf 2279. Výdaje: 2212 Silnice položka 6121 /+/ 1 980 785 Kč, 2212 Silnice položka 5171 /-/ 1 980 785 Kč. Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf: 2212, 2279, 3639, 6171, 6409. Změnou č. 4/2020 rozpočtové opatření č. 4 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce.

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo schvaluje rozpočtovou změnu č. 4/2020 – rozpočtové opatření č. 4.

Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*

Usnesení č. 6 schváleno.

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 7

7) Pozemkové záležitosti.

7a) Směna pozemků s KRNAP Vrchlabí. Pozemky pod prodejnou v Horních Štěpanicích i přilehlé jsou v majetku státu (KRNAP). Dle zákona stát nesmí prodávat pozemky na území národních parků. Jediná možnost, aby obec pozemky získala, je směna pozemků. KRNAP vytipoval o které pozemky obce by měl zájem a nechal na ně zpracovat znalecký posudek. Obec nyní tento posudek nechá aktualizovat a o směně s KRNAP bude následně jednat tak, aby směna pozemků nebyla pro obec nevýhodná.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

7b) Pan B. Šír požádal o koupi pozemku v k. ú. Benecko, jedná se o nevyužívanou cestu. Rada prodej nedoporučuje (inženýrské sítě, studie vodovodu, přístup k pozemkům). Zastupitelstvo s názorem rady souhlasí, protinávrh nebyl podán.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

7c) Byl projeven zájem o koupi stavebního pozemku v Mrklově, je zde omezena kapacita vodního zdroje. Posílení tohoto vodního zdroje je naplánováno na příští rok.
Návrh usnesení:
Souhlas se zveřejněním záměru o koupi stavebního pozemku v Mrklově.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 7 c) schváleno.

7d) Pozemky v Dolních Štěpanicích u T. Petráka. V pondělí proběhla schůzka na místě, kde se mohli zastupitelé seznámit se současným stavem a zároveň s realizací záměru T. Petráka, vybudování opěrné zdi. Od koupě pozemků T. Petrák odstoupil. Pro realizaci záměru je třeba vypracovat projekt, stanovisko obce, KRNAP atd. Občané bydlící v blízkosti stavby se obávají vymílání břehu druhé strany potoka.
Návrh usnesení:
Obecní zastupitelstvo souhlasí s dokončením zdi (bude předložena PD) tak, aby nezasahovala více do potoka. Zároveň požaduje odstranění hrázky uprostřed potoka, která směřuje vodu do druhého břehu, do doby, než budou vyřízena povolení a projekt stavby. Cesta podél opěrné zdi bude plnit funkci veřejně přístupné účelové komunikace.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 7 d) schváleno.

8) Informace o obecních vodovodech a vodních zdrojích. V současné době jsou vyřešené Dolní Štěpanice. Příští rok se bude dělat Mrklov. Je připraven projekt na Štěpanickou Lhotu. Na Benecku je třeba posílit

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 8

vodní zdroj Zátiší, Pláňka je na limitu. V příští změně ÚP se s tím musí počítat. V Horních Štěpanicích je vodní zdroj v horní části obce, počítá se s novým vodojemem i vyčištěním rybníčku, který slouží jako vodní zdroj pro hřbitov.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

9) Různé.

9a) V letošním roce proběhnou závody do vrchu. M. Wohanka – v letošním roce chceme oslovit některé vlastníky pozemků podél trati v předstihu pro vyznačení zón pro diváky případně pro vyloučení přístupu diváků. S hasiči jsme domlouvali hudební produkci (zábava), doufáme, že se závody vydaří. J. Dvořák, Mrklov – jak zapadají závody do vrchu s ptačí oblastí, exhalacemi, hlukem a heslem vzdušné lázně, kterými se Benecko prezentuje? Mělo by se zvážit, zda takové závody jsou pro tuto oblast přínosem nebo spíš negativem. Starosta – závody do vrchu jsou naplánovány a schváleny zastupitelstvem od loňského roku, kdy na tuto akci byly pozitivní ohlasy. Do dnešního dne nemáme žádné negativní reakce na tuto akci. V současné době je diskuse o pořádání závodů bezpředmětná, po realizaci této akce se můžeme sejít, zhodnotit průběh a přínos akce a podle ohlasů se rozhodnout, zda akci pořádat znovu nebo ne.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

9b) E. Votrubová – u nás v hlavní silnici klape kanál, s kým řešit a jak je to s odkoupením pozemku u našeho domu? Starosta – kanál vyřešíme s VHS Turnov. Pozemek budeme řešit na příštím OZ.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

9c) Z. Jebavý SDH HŠ – v Horních Štěpanicích jsme zrušili pouťovou zábavu kvůli koronaviru, chtěli bychom místo ní uspořádat taneční zábavu v termínu 11. 7. 2020, proto žádáme o posunutí nebo zrušení nočního klidu na tento termín.
Návrh usnesení:
Souhlas s pořádáním taneční zábavy SDH HŠ v termínu 11. 7. 2020 a zrušením nočního klidu na noc z 11. 7. na 12. 7. 2020 Obecně závaznou vyhláškou.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 9c) schváleno.

10) Starosta poděkoval přítomným za účast, všem popřál pěkné léto, hodně odpočinku o dovolené a v 18:20 ukončil zasedání zastupitelstva.

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v květnu 2020

František Faistaver, Dolní Štěpanice	86 let
Věra Fajstavrová, Dolní Štěpanice	86 let
Bohuslav Pohořalý, Dolní Štěpanice	81 let
Arnošt Udatný, Benecko	79 let
Marie Braunová, Štěpanická Lhota	79 let
Mária Hendrychová, Horní Štěpanice	77 let
Jaromír Tomáš, Dolní Štěpanice	75 let
Miroslav Středa, Horní Štěpanice	75 let
Jaroslava Bulušková, Mrklov	70 let

Jubilea v červnu 2020

Zdeňka Kynčlová, Horní Štěpanice	87 let
Oldřich Menec, Dolní Štěpanice	86 let
Lidmila Nožičková, Benecko	85 let
Ida Kochová, Dolní Štěpanice	84 let
Josef Novák, Dolní Štěpanice	83 let
Zdeňka Jeriová, Mrklov	80 let
Zdeněk Kraus, Dolní Štěpanice	79 let
Bohuslav Pochop, Štěpanická Lhota	79 let
Antonie Veselá, Mrklov	77 let
Marcela Lejčková, Benecko	70 let

Dne 22. 7. 2020 zemřel JUDr. Zdeněk Kovář (*1946). Pozůstalým projevujeme upřímnou soustrast.

Jak nakládat s odpady?

Vážení občané,
opět bych si dovolil napsat „pár“ řádků o odpadech. Nejdříve ale několik čísel. Napíši zde rovnou rozdíl, mezi příjmy a výdaji. V roce 2017 obec doplácela cca 485 tisíc, 2018 cca 353 tisíc a v roce 2019 cca 498 tisíc korun. Jak je vidno, tak v minulém roce došlo k velkému nárůstu v rozdílu, který musí doplatit obec. Pokud se letošní rok „nevylepší“, budeme to v budoucnu muset nějak řešit. Už i z důvodu snížení finančních prostředků od

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 10

státu, jež způsobila koronavirová epidemie. Rozšiřuje se u nás nešvar, že někteří občané, nemusejí to být místní, odkládají komunální odpad na autobusových zastávkách. To opravdu někdo nemá „pár korun“ na popelnicovou známku či pytel? A tímto jejich chováním budeme v budoucnu muset přistoupit v našem odpadovém hospodářství na zavedení poplatků. Takže, pokud uvidíte někoho dávat odpad, ať už jakýkoliv, do autobusových čekáren, ohlaste tuto skutečnost k nám na obec. Budete si tímto chránit především svoje peníze.

Dále pár řádků k odpadům. Směsný komunální odpad - ten netříděný – ten dáváme do popelnic a pro vývoz zakupujeme známku na popelnici. Kdo nemá popelnici, zakoupí přímo pytel na směsný odpad. Tyto ceny si stanovuje přímo firma, která tento odpad sváží a likviduje. U nás to jsou severočeské komunální služby Jablonec nad Nisou. Tříděný odpad v našem systému je sbírán tzv. pytlovým sběrem. Opět zopakuji, **co se do jednotlivých pytlů dá roztřídit**. **Do žlutého pytle**, plast z domácností, patří veškeré plasty jako různé folie, sáčky, plastové tašky, plastové kelímky, pěnový polystyren, obaly z CD disků, balící folie. U ostatních barevných pytlů je snad vše jasné. **Modrý pytel** – papíry, kartony; červený – nápojové kartony (krabice od džusu, mléka, …); **šedý** – plechovky; **žlutý nápis PET lahve** – sem patří pouze PET lahve. **Transparentní pytel**, česky řečeno průhledný, měl by na něm být vytištěn text, co můžeme do pytle dávat. Do pytle PATŘÍ: veškeré nepotřebné ošacení – pokud možno neznečištěné a jinak neznehodnocené, ložní prádlo, záclony, bytové textilie, ručníky, ubrusy, párovaná nositelná obuv, funkční textilní hračky. Veškeré výše uvedené věci by měli být ve slušné kvalitě, kterou konečný zpracovatel potřebuje a proto i vyžaduje. Vhodný textil bude využíván na charitativní účely, kdo má zájem může se podívat na www.recyklacetextilu.cz/charita. Jedná se o firmu DIMATEX CS spol. s r. o. Do pytle NEPATŘÍ: koberce, matrace, molitan, stany, spací pytle, netextilní materiály, výrazně znečištěné a mokré textilie. Pytle jsou dodávány o objemu 120 litrů a možno je zakoupit na určených místech za cenu 10 Kč, jako ostatní pytle na tříděný odpad. (OU a odpadní dvůr Dolní Štěpanice). Naplněné pytle se odevzdávají na již stanovená místa, spolu s ostatním netříděným odpadem. Ještě bych se zmínil o sběrné nádobě E-BOX, umístěné v přístupové hale na OU. Do horní části vhazujeme vysloužilé baterie od svítilen, ovladačů, mobilních telefonů, atd. Do spodní části dáváme drobnou elektroniku např. mobilní

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 1

telefony, kalkulačky, klávesnice od počítačů a jiné. Dále bych se ještě zmínil o bioodpadu. **Co je to bioodpad?** Bioodpad je zkratka pro biologicky rozložitelný odpad, který je zákonem o odpadech definován jako jakýkoliv odpad podléhající rozkladu. Ne však veškerý bioodpad je vhodné třídit. Pro produkci kvalitního kompostu, někdy nazývaného zeleného, se sbírají následující bioodpady: zbytky rostlin (kořeny, listy, apod.), kousky větví a stromů (průměr větví max. 6 cm, délka větví max 1,5 m), spadané ovoce prokládané trávou, zbytky ovoce a zeleniny, listí, tráva, staré seno, sláma. Do kontejneru nepatří: zbytky jídel, odpad v igelitových pytlích nebo taškách – nutno vysypat, dřevotřísky, větve a stromy nad 6 cm průměr a 1, 5 m délky. Dále organizujeme **sběr nebezpečného odpadu**, zpravidla 2× ročně na odpadním dvoře v Dolních Štěpanicích, a to na jaře a na podzim. Jeho svoz je včas avizován na obecních deskách a v POSLU. Zde se jedná především o staré a nepotřebné léky, ředidla, kyseliny, louhy, barvy, oleje, atd. Harmonogram odvozu lze měnit velice těžko, proto se může přivážet na sběrný dvůr několik dní dopředu. Tento systém odpadového hospodářství mohou využívat všichni občané a majitelé nemovitostí na území katastru obce. Naopak **tento systém nelze využívat pro odpady pocházející z podnikatelské činnosti jak fyzických, tak i právnických osob a stavební odpady**.

Na závěr bych se rozloučil několika čísly o množství tříděného odpadu. Jelikož statistické údaje za již uplynulý rok se k nám dostávají tak v polovině června, tak Vás budu informovat o množství odpadu za rok 2018. Naše obec vytřídila a předala k využití, s poděkováním Vám, kteří třídíte odpad, v roce 2018 celkem 22, 845 tun tříděného odpadu. Což si myslím, není zanedbatelné číslo. Díky rozvoji a provozu systému tříděného sběru a recyklace využitelných složek odpadů jsme ve spolupráci se společností EKO-KOM přispěli ke zlepšení životního prostředí a snížení „uhlíkové stopy“. Úspora, kterou dosáhla naše obec je 18, 187 tun u emisí CO_2 a 440 714 MJ v úspoře energie.

A protože tu máme prázdniny, teď mám na mysli ty opravdové, letní, přeji všem hezkou dovolenou, hodně sluníčka, i když vody je také potřeba, a vůbec celkovou relaxaci na dobytí svých baterek. Je to v tomto uspěchaném světě potřeba.

Všechny zdraví místostarosta
Zdeněk Jebavý

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 12

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 13

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 14

HASIČI RADÍ OBČANŮM
Užijte si léto bez zbytečných požárů

Letní teplé počasí s nízkým počtem dešťových srážek zvyšuje nebezpečí vzniku požárů. Nadměrné vysychání lesů, luk a polí usnadňuje vznik a rychlé šíření požárů ve volné přírodě. Ušetřeny nezůstávají ani osamocené stromy, které při letních bouřkách může zasáhnout blesk. Hlavní příčinou vzniku požárů v těchto dnech je lidská nedbalost. Nejčastěji vznikají požáry z důvodu špatného zabezpečení či nedohašení ohniště nebo odhozením nedopalku cigarety do volné přírody.

Pozor na:

- **odhozené cigaretové nedopalky** do volné přírody,
- **skleněné předměty a sklo**, z nichž se vlivem slunečního záření může stát lupa a zapálit suchou trávu, hořlavé předměty i stavby,
- **zapalovače** nechané ve vozech, na verandách a balkonech; vlivem slunečního záření může dojít k výbuchu a následnému požáru,
- **jiskry**, které při silném větru odlétají z ohniště či grilu,
- **stodoly a kůlny**, kde se skladuje uhlí, vlhké seno a sláma na hromadách v nevětraných prostorách; může snadno dojít k samovznícení.

Doporučení při opékání, pálení táboráků a grilování

- Nerozdělávejte oheň ve vzdálenosti menší než 50 m od okraje lesa, v blízkosti zástavby, ve vysoké trávě, v blízkosti stromů atd.
- K rozdělávání ohně využijte tábořiště, ohniště, krby.
- Místo pálení vždy ohraničte zeminou nebo kameny a izolujte od okolní trávy.
- Oheň nikdy nerozdělávejte pomocí hořlavých kapalin.
- Při pálení a grilování mějte u sebe základní hasební prostředky – vodu, písek nebo hasicí sprej, popř. lopatu a rukavice.
- Při náhlé změně počasí, především silném větru, oheň ihned uhaste.
- Neuhašená ohniště nikdy neponechávejte bez dozoru dospělé osoby.
- Ohniště po ukončení pálení či grilování vždy řádně uhaste, prolijte vodou nebo zasypte zeminou.
- V období sucha ohniště kontrolujte i v průběhu následujícího dne, popřípadě opět prolijte vodou.

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 15

- Nenechávejte děti v blízkosti otevřeného ohně bez dozoru dospělé osoby.
- **Pokud dojde k zapálení oděvu**, který máte na sobě, a není po ruce dostatek vody k uhašení, **zachovejte klid, zastavte se, lehněte si na zem a „válejte sudy"**, čímž dojde k zamezení přísunu kyslíku a uhašení ohně. Zasaženou osobu můžete přikrýt kusem oděvu nebo deky z přírodního materiálu. Dejte pozor na látky z umělých vláken, které by se mohly přiškvařit na tělo!

Jak snížit riziko požáru při sklizni obilí

- Obilí sklízejte přednostně v rizikovějších místech, například v blízkosti železničních tratí a veřejných komunikací.
- Dbejte na řádný technický stav mechanizačních prostředků pro sklizeň a uskladňování obilí.
- Stroje vybavte hasicími přístroji.
- U mechanizace se spalovacími motory, při práci v prostředí s hořlavými látkami, je nutné mít výfuky techniky opatřeny účinnými lapači jisker.
- Mějte připravenou v blízkosti zásobu vody v cisterně nebo traktor s pluhem k případnému oborání ohniska požáru na poli.

por. Mgr. Iva Michalíčková
koordinátorka preventivně výchovné činnosti HZS Libereckého kraje

S Ruprechtou za pokladem

Ráda bych se podělila o zážitek z Vaší obce.

O prázdninách nejedna babička nebo dědeček přemýšlejí, jak zabavit prázdninami rozdivočelá vnoučata. Stejně tak i já. Facebook mi napověděl, že během několika prázdninových termínů se dá na Štěpanickém hradě hledat poklad, a to dokonce za doprovodu paní Ruprechty.

V předem objednaný termín (21. 7. 2020) jsme se čtyřmi vnoučaty a dvěma jejich kamarády dorazili na hrad raději s předstihem. Už jen stín

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 16

na hradě a přítomnost bílé paní Ruprechty na děti hodně zapůsobil. Zklidnily se a společně s dospělými poslouchaly vyprávění o historii hradu a okolí, která byla občas proložena příběhem ze života 678 let staré Ruprechty. Na svůj věk vypadá opravdu znamenitě. Ukázala nám i vstup do pekla. Odvážné děti si mohly poslechnout, zda je slyšet chrápání Lucipera. Cestou z bývalé věže už děti začaly objevovat poklady schované tu pod keřem a tu zase v kupce roští. Na každé dítě čekal jeden poklad, který obsahoval řadu malých stejných dárečků, takže na závěr prohlídky došlo na plánovanou výměnu a přerozdělování. K tomu zahrál na kytaru Rarášek, který Ruprechtu po celou dobu doprovázel. Opečené buřty na připraveném ohništi byly tečkou za hezky prožitým odpolednem.

Chtěla bych poděkovat paní Ruprechtě – Marcele Müllerové za čas a energii, které zhmotnění Ruprechty věnuje. Pro děti v okolí už se stala pojmem a na všechny její akce se moc těší. Výlet na zříceninu hradu by se bez ní asi tak nevšedním zážitkem nestal. Proto jí přeji do této hezké činnosti mnoho elánu a hodně stejně nadšených dětí, jakými byly po prohlídce moje vnoučata.

H. Jiřištová, Peřimov

Moji milí zastánci i odpůrci naší úžasné paní Ruprechty, jsem jednou z fanynek paní Ruprechty!

Když se paní Ruprechta začala znovu objevovat na štěpanickém hradě, byla jsem ještě neschopná se těchto akcí účastnit, ale už příští rok jsem se šla podívat, bohužel jsem skončila u loupežníků. Dál jsem nedošla. Přesto však, když jsem viděla ty šťastné děti, které z nádvoří odcházely, dala jsem si předsevzetí, že příště se musím vyštrachat až tam!

No a povedlo se. Byla jsem nadšená! Při povídání paní Ruprechty děti seděly jak přibité, hltaly její slova, ale nejen její. Úžasní byli i rytíř Hubert, Trautenberk, Rarášek, hastrmanky, víly, čarodějnice, čerti a samozřejmě loupežníci. Od té doby už si nenechám ujít žádnou akci paní Ruprechty. Fascinují mě děti, které jsou šťastné, těší se na dárečky, poklady a hlavně na paní Ruprechtu. Věřte, že nám ji poslalo samo nebe!

Štěpanický hrad po dlouhých staletích znovu žije a krásně žije, protože když jsou šťastné děti, tak jsme šťastní i my, dospěláci. Já osobně miluju naši milou Ruprechtu, ale hlavně mám ráda Marcelku, která ji znovu vzkřísila z letitého spánku. Děkuju jí a se mnou jistě mnoho dětí a rodičů, prarodičů. Škoda jen, že těch dolnoštěpanických dětí bývá na hradě málo. Mějte se všichni fajn a nashle příště na hradě.

Eva Erlebachová ze Štěpanic

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 17

JOSEF ŠÍR
KRONIKÁŘ HORSKÝCH TKALCŮ

Čtenáři „Besedy lidu“, „Zlaté Prahy“, „Národních listů“, a kalendáře „Havlíček“ měli možnost seznámit se již okolo roku 1890 s prvními realisticky psanými povídkami o tvrdém životě hloubavých horalů, většinou podruhů, dřevařů a domácích tkalců. Byly to povídky, zachycující folklor a dialekt drobného lidu Podkrkonoší na přelomu posledního století. Tyto obrázky každodenního života horalů zobrazil s kronikářskou věrností štěpanický učitel Josef Šír, který byl právě tak obecním písařem a kronikářem, jako venkovským lékařem, advokátem, pěstitelem ovoce, chovatelem včel, varhaníkem a řečníkem na slavnostech a pohřbech.

Učitelé, kteří bývali na škole v Horních Štěpanicích, tehdy ještě po domácku tkávali, aby si přivydělali ke své hladové mzdě. Josef Šír učiteloval v Roztokách u Jilemnice, ve Staré Vsi u Vysokého a na Benecku a přišel sem již z jičínského ústavu s předsevzetím zapisovat si tyto příběhy, jako to činil literární formou jeho o rok starší a známější spolužák Karel Václav Rais.

Dařilo se mu to zprvu jen časopisecky a teprve v roce 1904 sebral porůznu roztroušené povídky v knihu „Horské prameny“. Potom již následovaly další práce, jako román „Robotou života“, „V mlhách“, „Krkonošské humoresky“, „Román horského učitele“, „Msta“, „Pašerák“, „Muka lásky“, „Štvanice“, „Na horské škole“, „Na pobytí“ a jeho nejtypičtější práce „Tkalci“ a drama „Nevěsta“. Podobný námět ze života tkalců zpracoval i německý spisovatel Gerhard Hauptmann, který tehdy žil v nedalekém Špindlerově Mlýně v drama „Tkalci“. Jejich hlavní děj zasadil do Vrchlabí. Tuto hru napsal Hauptmann v roce 1892, t. j. v době Šírových literárních začátků. Zatím co však Šír píše v „Tkalcích“ o současnosti, zachytil Hauptmann bouřlivý rok 1844.

Docela právem přivítali hornoštěpaničtí občané Šíra do vsi hudbou v roce 1888, kam přišel po ročním pobytu na Benecku. O mladém učiteli přicházely do vsi jen samé dobré zprávy a Šír jim zůstal věrný téměř celé čtvrtstoletí. Když mu později nabízeli místo v Praze, odmítl nabídku se slovy: „V Praze je mnoho kukel a já bych je musel odkuklovat, abych poznal, co v nich je. Tu do každého vidím, znám jeho starosti a v žádném se nezklamu. Když se přišourá můj soused těžce ke žlábku, aby se tam při ranním rozčemhřívání umyl, aby zase mohl svých 16 hodin klapat u svého stavu, vím, kolik uhodilo. To mu jistě faktor srazil, protože chyběly nějaké

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 18

nitě do sklíčka. Můj pozdrav přijímá jako vzácnou minci. Tam v Praze, kdybych pozdravil, mohl by se někdo urazit. Jsem zvyklý v horách nosit palcáty na rukou, tam v Praze se chodí v rukavičkách“.

Tato Šírova slova dobře charakterizují jeho hluboký vztah k horám, a jeho lidem, kteří podle jeho slov „jsou připoutáni k překládce svého tkalcovského stavu jako pták v kleci k bidélku“. Ve své povídce „Husův obraz“ nechá rozmlouvat starého horala se svým synem o pověšení Husova obrazu ve světnici. „Já myslím, že se stará cesta nemá opouštět pro novou“, říká otec. „Šel jsem starou cestou a myslím, že jsem nešel špatně.“ A jeho syn mu na to odpovídá: „Ale proč se staré cesty opravují a zatáčky vyrovnávají? Přece aby se nám lépe jezdilo.“

A v tomto závěru lze také spatřovat i kredo Šírova literárního díla. I když nedovedl sociální útisk tkalců, dřevařů, podruhů a sklářů řešit, patří mu dík, že jejich život zobrazoval a s nefalšovanou realitou nastavoval zrcadlo bídného života horských lidí. Byl vždycky na straně slabých a utiskovaných. A to jej opravňuje k tomu, aby se četl právě tak, jako se čte jeho šťastnější druh K. V. Rais, Antal Stašek, Tereza Nováková, do jejichž řad Josef Šír právem patří.

Vladimír Mikolášek

Z časopisu „Naše vlast“, měsíčníku pro vlastivědnou práci. Ročník III, číslo 4. Duben 1955

KRKONOŠSKÉ HUMORESKY OD JOSEFA ŠÍRA

Svět pokračuje

Starosta obce v K… v Podkrkonoší přivezl nový žací stroj. Sousedé přišli věc ohledat.

„Co to stojí – mršinka?“ ptal se starý Dvorský, prohlížeje stroj ze všech stran.

„Tři sta.“ – „Ale kakramente!“ – „Zdá se vám to mnoho?“ – „No, je to dost peněz!“–

„Inu dost, je pravda, ale – mám já se ustavičně zlobit se sekáči?“

„A kdyby asi byli,“ dotvrzoval mladý Jíra. „Nevydělá-li dnes sekáč „beze zdravy“ dvojku, ani kůsou netne“. – „A jací jsou dnes sekáči!“ bručel jiný hospodář; „staří pomřeli, a ti mladí jsou většinou jen samí mazáči.“

„Oni toho nepotř ebujou. Říkají, že si za stavem vydělaj’ taky dvanáct, čtrnáct šestáků, a nevyjdou ani ze sednice.“ – „Ale tři sta, to je taky přece co říct!“

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 19

„Já počítám tak: patnáct zlatých úroků a dvacet zlatých na umoření, to máte 35 zlatých. A patnáct roků stroj přece vydrží; to by bylo zle, když se s tím bude opatrně zacházet!“ počítal starosta.

„Jak pak ne? Víš, co na mně chtěli sekáči akordem od dlouhýho kusu nad paloukem?“

„Mnoho-li se tam vyseje?“ – „Okolo pěti korců.“ – „Sedum?“ – „Desítku, považ!“ – „Tak si to spočítejte!“ – „Víš co, starosto, pojeď s tím krámem na pole, ať to zkusíme.“

„Hned. Nad lesíkem mohu sekat, ale od háje se musí záhon dřív kosou vysekat.“

„My ti to uděláme.“ Vysekali tedy záhon, a starosta zajel strojem do žita. Práce se výborně dařila. Sousedé za potahem sotva stačili, a v několika minutách bylo pole objeto.

„Ale mršina, mršina! Kdo by to byl řek’? To je kapitální věc!“ liboval si Dvorský. Starosta seznamoval sousedy s celou manipulací. „Může se to sekat vysoko nebo nízko, na řádky nebo do kolíbek.“ – „Sedí si jako pán, a jen to fičí,“ pochvaloval soused Jíra.

„Koně ve žních stejně zahálej,“ dotvrzoval jiný. Dvorský nakukoval mezi kolečka, chtěje vyzpytovat, jak to je. V tom popošli koně o krok, ale hrábě shodily starému klobouk. „Ale mršino, dáš pokoj! Ty pohrabovačky fackujou,“ žertem se durdil rolník.

„Tam nestrkejte nos, s tím nejsou žerty!“

„No, no, nic se nestalo, já je mám rád, to odběračky taky, že nemusej vytahovat bodláčí z prstů.“

Objeli ještě dvakrát kolem, a veliký kus obilí ležel požatý v pěkných kolíbkách. „Ne, já to nepohaním! Koně sečou, a hrábě shazujou jako blázni. To je kapitální věcička!“

Šel tudy chalupník Fišera v podvlékačkách a v modré zástěře, nesl si k hrabím paprsek od správy. Zeptal se: „Šlo to, šlo?“

„A jak! To byste nepostačil, a byl jste prvním špičníkem (nejpřednějším žencem) ve vsi.“

„Kde jsou ty časy, když se všude žávalo! Teď neuhlídá člověk žence nikde, všecko se poseče. Nejdříve vzali travný kosy, pak hrabice, a teď žnou dokonce strojem.“ „Inu, svět pokračuje.“

„Bejvalo taky někdy ouzko,“ stěžoval si Fišera, „když slunce smažilo a řad byl tak dlouhánskej, že mu nebylo konce.“

„Vám asi tak bylo úzko, žádný vás přece nemoh’ dohonit.“

„Jen ho nechte, on se nepřetrh’, pořád něco pro smích vypravoval, až se všichni smíchem kouleli a nemohli žnout.“

„To je pravda. Kdo byl smíšek, ten nemoh’ žnouti. Byly to veselé časy, jen co je. Já jako kluk jsem se na žně vždycky ukrutně těšil. Zpěvu a smíchu dost.“

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 20

„Někdo zkusil taky dost. Stará Hejrovská, pamatujete, měla dvě dcery za sebou a sama zabrala dva záhony, dcerám zbyl jeden. Tak jich šetřila. Žala, ani se neohlídla, ani se nezasmála. Vždycky jsem se divíval, jak to vydrží. – Dcery se jí potom pěkně odsloužily, ale jak!“

„To se tak dělávalo. Na chmatnutí člověku nezáleželo. Ančka z pazderny žala jednou mezi mnou a Pavlem Zajíčkovým, a přišlo ji tak ňák daremně. – „Jdi domů, povídáme, my to za tebe zabereme, a k večeři přijď! Pak si Pavla vzala… A copak při jídle, to bývala junda! Dětí se sehnalo patnáct, dvacet, a jedly na zemi prostřed sednice; seděly, klečely nebo ležely na břiše, a vždycky se nějaký štvanec naskyt, ten něco spunktoval, a už se to mlelo a brečelo. Za malou chvíli zase řehtaly a oblizovaly.“

„U stolu se někdo ani nenajed! Já pamatuju, jak jste jednou, Fišero, obrátil žencům rejžovník i s pekáčem na stole, když do něho byli lžicema rozjetí a šťouchli všichni do dna pekáče. To bylo smíchu.“

„A jednou jste popad placky – nebo to byly knedlíky, jak jste utíkal s mísou na statek? Křičel jste: „To je všecko mý!“ Ostatní vás honili až za statek, a tam jste se překulil a všecko rozsypal.“

„Však mně tenkrát Hejrovská nadala, co se do mě vešlo. Ale v ty časy tenkrát sklepalo se to, a bylo zas dobře.“ – „Dnes by byly z toho soudy.“

„Co vy jste toho nalhal! Já tenkrát všemu věřil jako evanděliu. O čertech, o babách, o lakomých selkách, o štvanicích, všecko možný. A to nezapomenu: Starý Jakub měl holou hlavu, a vy jste se mu na ní tak upřímně díval, až zabručel: Co na mě broulíte? Vy povídáte: , Divím se, strejče, že si nenecháte vlasy vyrůst! Všichni se smáli, ale vy jste vyvalil oči a povídáte: Žádnej smích! V Prajsku roste taková bylina, a po ní vyroste všecko, vlasy nebo fousy ve čtyryadvaceti hodinách.“

„A jak na to přišli?“ ptala se kterási. – „Inu, to bylo tak: Jedna hraběnka chodila lesem a utrhla si tu bylinku, a jak ji v ruce mnula a pak si přejela rukou po bradě, tak ji do rána vyrostly fousy až po kolena. – Á ta bylinka je tuhle! – A přejel jste našemu Machčeti jakousi travinkou pod nosem. Ta se něco nafidlovala, měla strach z vousů.“

„On vždycky začal: ‚Když já jsem vandroval –‘ a teď něco vylezlo, a bylo to někdy hodně „omaštěný“. Mužští se smáli, a holky dělaly, jako by nerozuměly a neslyšely, ale natahovaly zatím uši, jen což!“

Fišera se usmíval, ale bylo znát, že mu tane něco vážnějšího na mysli. „Víte,“ promluvil po chvilce, „je tomu jen pár let, ale jakej rozdíl. Tenkrát o žních vyhrnula se celá vesnice na pole. Žalo, mlátilo se, přadlo se, a při tom se všichni smáli a zpívali. Teď stroje řvou jako lvi, žentoury bručej jako medvědi, a lidé jsou čím dál němější a smutnější. Zažertuješ s někým, zazpíváš si, – a lidé řeknou, že seš blázen!“

Šly kolem dvě děti, chlapec a holčička. Každé neslo po kytici klasů, na

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 21

poli nasbíraných. Fišera se s nimi dal do řeči: „Honzíčku, to máš malou kytku, to já jsem nosíval pět, a jakejch! Dřív jsem domů nesměl přijít.“ Děti se dívaly nedůvěřivě a prohlížely své kytice klasů. „Jak by to bylo možno?“ myslily si. – „Sbíraly jste asi půl hodiny, že?“ – „O ne, šli jsme hned po obědě,“ hájil se hoch a podíval se na sestru, jako by se ptal: „Sbírali jsme pilně, jak se máme bránit?“

„Ale vždyť toho máte dost, křepelky, já se jenom směju,“ těšil je Fišera, „my jsme tenkrát sbírali na nepohrabaným. Někde schválně hodně dlouho nepohrabovali, abychom měli co sbírat, a to byla kytka hned, a jaká! Pět kytek – to byl snop, sotva jsem ho domů dotáhl. Teď byste musili sbírat týden a sběhat půl světa.“

Děti se rozveselily. – „Čí pak to jsou?“ – „Po Štěpánu Karáskovi,“ odpověděl Fišera za děti, „co ho v lomě kámen zabil. Teď už žádné děti nesbírají, nestojí jim to za práci, jen tihle chudáci se plahočí celé dny po poli – ještě že jsou vakace.“

„Půl dne sbírají, a přinesou takové kytičky; zač pak to stojí?“ řekl soucitně starosta, dívaje se dětem na rozedřené a okrvavělé nohy.

„Inu,“ povídá Fišera, „teď aby sběrači jezdili na velocipedu.“ – „Mělo by se to nechat na poli?“

„Ale kde! Bůh chraň! Já to proto nepovídám. Kdybyste tam nechali sebe víc, žádný by nešel sbírat, za to vám stojím; leda byste tam nechali celý snopy, pak by si ještě někdo dal říct,“ starosta opáčil.

„Inu, svět pokračuje!“ podotkl kterýsi hospodář.

„Člověk křičí: Já mám vtipy, svět je můj, svět je můj! Ale veselost jde huj!“ řekl Fišera maje se k odchodu.

„Hochu, na!“ zvolal starosta, podávaje chlapci velikou kytici klasů. Hoch po ní s chutí chňapl. Sotva ji oběma rukama obšáhl.

„A ty ďuče – uneseš to?“ ptal se dívčiny, klada jí do náručí otep ještě větší.

„Zaplať Pámbu!“ zvolaly děti vesele a upalovaly s velikou radostí domů, pokud jim břemena dovolovala.

„No tak, Fišero, jak pak, jde veselost huj?“

„Inu jo!“

„Krkonošské humoresky a rozmarné obrázky“.
Druhé vydání z roku 1936 nákladem Josefa Krbala, z Vrchlabí.

»»»» ««««

V kterém roce Josef Šír povídku napsal, jsem nezjistil, ale žací stroj, který posekané obilí shromažďoval do kupiček (kolíbek), aby žnečky, které požaté obilí vázaly do snopů, měly usnadněnou práci se svázáním. Já pamatuji, že se už nevázalo do povřísel, ale vázalo provázky, které již byly

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 22

upravené tak, že na jedné straně bylo očko a na druhé dřevěná červená destička tak 2 × 3,5 × 0,5 cm, která se po obtočení hrstě obilí do očka zaklesla. Pak byl další způsob, že provázek měl také očko a na druhém konci uzlík, který se zaklesl do očka asi 30 cm dlouhého roubíku a na druhém konci zašpičatělém. Roubík se podstrčil pod hrst obilí, obtočil kolem kolíbky, prostrčil okem provázku, a zaklesl uzlíkem za očko, který z očka roubíku vyklouzl. Tohle vázání bylo usnadněno samovazem, z kterého už vypadávaly hotové snopy. Ty pak ženci stavěli do „panáků", aby obilí pro-

schlo. Potom se svážely snopy do stodol, kde uskladněné během zimy se pak „mlácením" cepy na mlatě zbavovaly zrna, případně mlátičkami s ručním nebo motorovým pohonem. To nakonec všechno bylo vyřešeno kombajnem, který posečené obilí rovnou vymlátí, ale zrno se musí v sušičkách dosoušet. Zbývá tedy už jen vynalézt kombajn, který by zrno zrovna sušil, mlel na mouku a nakonec pekl, takže by se hotové bochníky rovnou mohly odvážet do obchodů, nebo ještě lépe by spotřebitelé si pro ně chodili rovnou k polím.

Žací stroj, na Orlicku hrabicovka, v Krkonoších „flákačka", jsem zažil ještě v předškolním věku. Děda si mě vzal na klín, řídil koňský potah, sledoval práci stroje a hlídal mne, za což ho obdivuji. Ale poznal jsem později v jeho hospodářství a pak v JZD nakonec všechny zemědělské práce, i třeba jako pomocník na samovazu a pak na kombajnu, zkrátka skoro všechno, takže už vlastně patřím taky do muzea. Škoda, že se nedají ty vzpomínky promítat jako film i pro ostatní.

–stn–

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 23

MILOSLAV RYCHLOVSKÝ

S nejpodstatnějšími kapitolami z publikace „Demokracie nebo diktatura“ vydané v roce 1935 jste byli seznámeni a musíte uznat, že se ve světě moc dobře vědělo, co se v Německu a Itálii chystá, i politika v Sovětském Svazu svoji diktaturou byla známá, takže výmluvy demokratických států na neznalost světa o přípravách války jsou směšné. Přepad Polska jak Německem, tak i Ruskem byl jasný důkaz, čeho jsou diktatury schopné. Pak souhlas v Mnichově západními mocnostmi s okleštěním ČSR o pohraničí vydávaný za záchranu míru v Evropě, což dlouho netrvalo. Nakonec všichni na to doplatili, snad si to národy budou pamatovat a už budou myslet nejen na sebe, ale celosvětově.

Příště bych z Rychlovského brožurky o Cestovním ruchu vybral statě, které by se daly použít i v naší době. Na odlehčení si přečtěte Rychlovského povídku humornou i záhadnou.

Podivný zajíc

Trochu myslivecké latiny i pravdy.

„Nešel byste se mnou na čekanou?“ ptal se mne jednou přítel. „Dostanuli ušáka, budete v neděli s námi obědvat,“ dodal a šli jsme.

Vešli jsme do lesa. Hledal jsem chvíli houby, přítel se opřel o smrk a díval se do korun stromů, odkud se ozývalo pronikavým křikem sta a sta ptačích hrdélek, jako by ptáci o něčem sněmovali a nemohli se shodnout. Popošli jsme ještě o kousíček dále a sedli. Proti nám byla travnatá paseka a za ní vysoký les. Houština, kterou jsme měli za zády, dýchala na nás příjemným chladem. Kousek pod námi bublal potok, a z husté, vysoké trávy, která jej lemovala, vystupovala sladká, osvěžující vůně.

Po chvíli ticha a napjaté pozornosti přítel rychle zalícil, a už houkla rána. Seběhl jsem k potoku a přinesl zajíce. „Tak, abych nezapomněl, v neděli budete naším hostem,“ řekl šťastný lovec příjemně se usmívaje. Poděkoval jsem za pozvání a položil mu zajíce na klín.

„Ten je vypasený!“ pochvaloval si. „A kde má asi ránu?“ A vzav zajíce za uši, točil jím na všechny strany, prohlížel ho co nejpozorněji, ale nikde nenašel ani kapky barvy ani nejmenší stopy po broku v kůži. „Snad není jen omráčený? Ale ne, vždyť je už skoro studený. Sáhněte!“ Položil jsem na zajíce ruku, byl ještě vlahý, a přisvědčil.

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 24

Přítel dal potom zajíce vedle sebe na mech, podepřel si bradu a mlčel. Za chvíli však se ke mně otočil a díval se mi zpytavě do očí. Když vypozoroval, že je mi to s tím zajícem stejně nepochopitelné jako jemu, pravil: „Kdyby byl se mnou někdo jiný, myslil bych si, že si udělal na můj účet kousek taškařiny, jako se to dělává těm, kteří jdou po prvé s puškou. Když jsem před třiceti lety začínal střílet, chytil mě kdysi na honu kamarád Runa za ruku a volal: „Vidíš ho támhle? Střílej honem!“ Střelil jsem jednou, dvakrát – zajíc neutekl ani se nesvalil. Práskal jsem mu dále do kožichu o sto šest, ale ušák seděl, jako by se nechumelilo. Když jsem k němu doběhl a vzal ho za uši, byl lehký jako pírko – byl vycpaný! Ale nezůstal jsem to Runovi dlužen a zašil jsem mu jednou kočku do zaječí kůže! Panečku, to jste měl vidět, jak vyvaloval oči, když chtěl zajíce střelit, a on mu utekl na strom! Tak a všelijak jinak se střelci škádlívají, ale něco takového vy byste neudělal.“

Po těch slovech přítel znovu prohlížel zajíce, čechral mu srst, a zase nenašel nejmenšího poranění. „Jinak si to nedovedu vysvětlit, než že pošel leknutím,“ pravil nakonec. „To není možné,“ odporoval jsem. „Ale nelámejme si tím teď hlavy! Snad na to později přijdeme.“

„Co se smějete?“ zeptal se mě náhle přítel. „Vy něco máte za lubem, vy něco víte!“ „Ale nic nevím. Směji se té kočce zašité do zaječí kůže a vzpomínám si při tom na strýce Zelinku, co se mu stalo, když byl v Uhrách hajným. Sedl si v lese do trávy, nacpal dýmku a kouřil. Najednou uslyšel vzadu praskat větve, a když se otočil, viděl medvěda. Než se strýc vzpamatoval, medvěd na něj skočil, zválel ho, pak si na něho sedl, vzal mu dýmku a dal si ji sám do huby. Strýc se chtěl vyprostit z nemilé situace, ale kdykoliv se pohnul, dostal ránu, že rád ležel. Potom si vzal medvěd na rameno pušku a odešel. Strýc myslil, že už bude mít pokoj, ale když se vracel domů, medvěd stál na zadních nohou u velikého stromu při cestě. Zelinka chtěl utéci, ale v tom si všiml, že medvědu leze z břicha seno. Přistoupil k němu, vyklepal kůži a donesl do myslivny. Druhý den ráno se šel podívat po okolí a viděl známého čeledína. Už z dálky pozoroval, že se směje. Když strýc přišel blíže, ptal se ho, co je mu k smíchu. Čeledín neodpověděl, ale chtěl vědět, proč je strýc takový ustrašený. Potom se domluvili. Čeledín se přiznal, že si vypůjčil v sousední myslivně kůži, a když strýce dost poválel, svlékl ji v lesní boudě, vycpal senem, které tam zvěř od zimy nechala, a postavil ji s puškou nedaleko cesty.“

„Ten žert mohl však skončit po čertech špatně,“ poznamenal přítel. „Ale teď nechme medvěda medvědem a pojďme domů, už se stmívá a začíná být chladno.“ Sebrali jsme se tedy a šli. Ubírali jsme se po kraji lesa travou a hodně již vysokým smrčím. Les zvolna tichl. Nejvytrvalejší pěvci sice ještě pokřikovali ve větvích, ale už ne tak pronikavě jako dříve. Kdesi na druhé straně lesa přelétla sojka provázejíc svůj let pronikavým křikem, jako když

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 25

se trhá plátno. Nad rybníkem se vznášela jemná mlha, zalesněné stráně okolní rychle temněly, a do krajiny tiše plula noc, v jejíchž tmách se zvolna stápěl pěkný podzimní den.

V okamžiku, když jsme chtěli vykročit z lesa na cestu, vymrštil se zajíc, kterého nesl můj přítel za zadní běhy, a v okamžení zahnul obloukem travinou, seběhl po vysoké mezi a utíkal dál po zoraném poli k protějšímu lesu. Přítel strhl s ramene ručnici a chtěl po něm střelit, ale protože už bylo šero, nechal toho. „Nepovídal jsem, že byl jen omráčený?“ pravil. „Že jsem mu nedal holí přes hlavu nebo mu nepustil barvu nožem! Tohle mne zlobí, to mne to zlobí! Ale jaká pomoc? Počíhám si na něho zítra!“

Zvolna a neradi jsme se zvedli k další cestě. Když jsem však udělal druhý, třetí krok, zakopl jsem o něco, že bych byl upadl, kdybych se rychle nechytil smrčku. Sehnul jsem se, co to – zajíc! Vzal jsem jej, vyšel na cestu a prohlížel hodně zblízka, protože už bylo málo vidět – vždyť je to týž zajíc, kterého jsme dříve měli! „Kdybych byl pověrčivý,“ pravil jsem, „věřil bych, že jsme v moci nějakého prapodivného kouzla, jak tomu mám rozumět? Napřed jste ho zastřelil, já vám ho přinesl, pak jsme ho spolu prohlíželi, zajíc neměl pokřivený ani chlup, potom nám utekl a teď je zas tady.“

Tak se ta věc stala před našima očima, tak jsme ji oba viděli. Nikdo z nás již nemluvil, šli jsme zticha podle sebe podzimním večerem dolů do vsi, a každý myslil, jak si námi podivné náhody zahrávaly. Když jsme se před školou rozcházeli, řekl mi přítel: „Ten zajíc nám popletl hlavy! Myslím, dokud nepřijdeme věci na kloub, abychom nikomu nic neříkali, nechcemeli, aby naše jméno šlo od úst k ústům, ode vsi ke vsi, jsem jist, že už bych zítra dostal několik povedených pohlednic jako hostinský Krejčí, když místo zajíce postřelil strašáka v zelí.“

„Dobře,“ souhlasil jsem. „Ale vzkažte mi, až budete chtít zajíce stahovat.“ Rozešli jsme se. Po večeři přiběhl pro mne hoch. Vešel jsem do chalupy, posadil se ke stolu, a když byl zajíc stažen, vzal jsem kůži a prohlížel ji proti světlu. Nikde nebyla ani trhlinka a stažený zajíc také vůbec nikde nebarvil.

„Je to tak, jak jsem říkal v lese. Lekl se a pošel,“ opakoval znovu přítel svou domněnku. Nevěřil jsem, ale neodporoval.

Na neděli jsem byl pozván na oběd. Když jsem otevřel zaječí lebku a vyndal mozek, něco mi cinklo na talíř. Rozhrnul jsem kousky masa a našel jsem brok.

„Tak jedna věc je už vysvětlena, tady je brok!“ řekl jsem a položil před hostitele na stůl olověnou kuličku. „Tento brok mu vnikl asi okem do mozku a usmrtil ho. Jeden, jediný brok, tak je to, tak! Proto nebylo vidět barvu ani ránu.“

„A já vím ostatní,“ dodal přítel. „Věříte, že jsem včera nemohl usnout?

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 26

Tak mi ta věc vrtala v hlavě! Až pak jsem si vzpomněl, že mi často, když jsem chodil po lese, u samé nohy vyskočil zajíc. A už jsem to měl. Přišli jsme asi k zaječímu pelechu. Jak zajíc spal, zavadil jsem o něj tím zajícem, kterého jsem nesl. Zajíc v pelechu se vymrštil, mého ušáka mi vyrazil z ruky a sám utekl. Možná taky, že jsem leknutím sám zajíce pustil. Ale ať je to tak nebo tak, zajíc mi vypadl, zůstal na zemi, a vy jste o něho klopýtl. Kde by člověku mohlo přijít na mysl, že je možná taková náhoda?!“

»»»» ««««

Z padesátého druhého ročníku „Malý čtenář“ roku 1933, str. 106.

Ochrana Krkonoš

Odkaz Jindřicha Ambrože Krkonoším a jejímu lidu

Krkonoše jsou naším překrásným horstvem, národním přírodním parkem, který si zasluhuje největší péče a ochrany. Od pradávna tvořily přírodní severovýchodní zemskou hranici země České, naší ochrannou hradbu proti vpádům nepřátel, a byly svými zvláštnostmi vždy chloubou naší vlasti.

Do nedávna se tvrdilo, že geologicky náleží prahorám, dnešní věda řadí je k prvohorám. Jsou jedním z nejvýraznějších zbytků rozpadlého pásemného pohoří, vzniklého ve starší době kamenouhelné, spolu s Jizerskými horami geologickým celkem nejstarším v Čechách, který byl ostrovem i v době, kdy velká část Čech byla zaplavena mořem. Na vývoj Krkonoš měly značný vliv geologické poruchy. V době třetihorní byly vyzdviženy do dnešní výše, v hlavních rysech až v neogenu, a vydány rušivým vlivům zevních činitelů, které od té doby zvýšenou měrou snášely jejich vrcholy, takže jsou dnes Krkonoše horským hřbetem s charakteristickými oblými vrcholy. To je znakem všech starých pásemných pohoří. Poslední podstatné změny v tvářnosti Krkonoš se udály v době ledové, v níž mocné ledovce od Skandinávských hor se rozšířily jižním směrem téměř až na úpatí Krkonoš. Také výšiny těchto hor pokrývaly ledovce po tři období. Tato pleistocenní neb diluviální ledová doba čtvrtohor zůstavila na Krkonoších morénové valy z náporu a ústupu ledovců štěrkové náplavy z činnosti zbujnělých dob, když oteplováním ledovce jihly, us-

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 27

tupovaly a mizely. Doba ledová zanechala na Krkonoších hojné zbytky arktické flory. Po ústupu ledu zůstalo tu nemálo druhů severské zvířeny, nejvíce mezi hmyzem, mezi brouky nejméně 18 druhů s přísně boreoalpinním rozšířením. Zvířena tajgy a tundry zůstavila značné stopy ve složení dnešní vzácné zvířeny Krkonoš. Jsou tu i znamenité boreoalpinní relikty staré, dnes vymírající severské fauny, také relikty fauny z teplejších geologických období, které se přizpůsobily ochlazenému klimatu a přečkaly tu i ledovou dobu. Proto zahájily vědecké kruhy obsáhlá studia ekologická, zoogeografická a vývojová na Krkonoších, kdež se věnuje též zvláštní pozornost boreoalpinním druhům ptáků. Mnohé ze skupin zvířeny čeká dosud na podrobné vědecké probádání. Čeká se, že mnoho zajímavého se najde i mezi drobnými ssavci, zvláště mezi hlodavci a rejsky, jejichž rasové rozčlenění a historie jejich rozšíření i ve střední Evropě je dosud velmi málo známa. Ještě méně je probádána krkonošská fauna některých skupin bezkřídlého hmyzu, červů, pavouků, roztočů a jiných.

Je proto se stanoviska vědy nejen pokračovati v soustavném výzkumu krkonošské zvířeny, nýbrž učinit všechna opatření, aby se zajistily pro tuto zvířenu nezměněné přírodní podmínky a bylo zabráněno jejímu zničení. Je především nutné chránit celý vysokohorský areál Krkonoš, přilehlá klečová pásma a horní pásma lesa na svazích, jakož i doliny a údolí potoků. Z toho důvodu je naléhavě třeba zříditi a co nejdříve vyhlásit dosti rozsáhlé reservace, aby v nich zvířena měla dostatečný klid i možnosti životní existence.

K ochraně krkonošské přírody, jíž jsme povinni jak vědě, tak i budoucím pokolením, je přímo příkazem, aby v oblastech reservací byl turistický ruch omezen jen na turistické cesty a vstup do ostatních partií aby byl povolován jen vážným vědeckým pracovníkům. Aby bylo přísně zakázáno v oblasti celých Krkonoš zbytečné ničení flory a fauny a sbírání těchto druhů k účelům obchodním. Návštěvníkům Krkonoš buďtež dány náležité pokyny v tom smyslu, aby i na cestách a kolem cest a stezek šetřili vzácné druhy rostlin a neničili a nerozšlapávali ony krásné a vzácné druhy krkonošského hmyzu, který za slunných dnů často pobíhá a poletuje na hřebenních cestách Krkonoš. Těmito zařízeními by se velmi přispělo nejen k rozvoji české přírodovědy, nýbrž zachováme i našim potomkům kus biologicky bohaté a esteticky krásné přírody, která je pravou perlou střední Evropy.

Co vábilo a vábí podnes ctitele Flořiny do říše Krakonošovy? Není to jen bohatství a pestrost alpinské vegetace, spíše naprostá odlišnost cizorodé květeny vysokohorské. Vždyť jsou Krkonoše jediným horstvem naší vlasti, kde se mohla roz-

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 28

vinout vegetace alpinská, vegetace jinak vlasti naší téměř cizí, v plném svém bohatství a kráse.

Nejen zvláštnosti flory a fauny Krkonoš, ale také horské útvary a scenerie jsou oním kouzlem, pro které lidé odedávna putovali do lůna těchto mohutných hor, aby se pokochali půvaby horské přírody a vzdali jí hold jako nejcennější perle v přírodním diadému naší vlasti. Krkonoše vykazují od západu k východu stupňování skvostných scenerií, lesnaté chlumy, náhorní louky a hřebeny porostlé kosodřevinou, oblasti rašelinové, strže, hluboké doly až mohutná, čistě alpinská zákoutí Kotelských roklí, Obřího dolu, květnatých svahů Studničné hory neb hrůzných jícnů Sněžných jam. Připojují se na ni nízké Rýchory, zdobící se pestrou květenou alpinskou, okolnost, odůvodňující organickou příslušnost jejich k našemu obvodu přes závážné odchylky geograficko-morfologické.

Nesmíme zapomenouti ani přírodních zjevů krkonošských, záření ultrafialového, infračerveného a místy zdravě radioaktivního. Vzpomeňme krás Krkonoš, když k zimním nádherám hor otevírá sport lyžařský, jenž své ctitele přibližuje k božské přírodě a přináší jim osvěžení, zdraví a zoceluje svaly a nervy. – Při tom všem nepřehlédněme převelikou hospodářskou důležitost Krkonoš pro republiku, zvláště pak pro jejich předhoří.

Proto je velmi důležité upozorniti na nesmírné nebezpečí, které hrozí těmto horám a jejich krásám i významu, kdyby jim nebyla z povolaných míst věnována náležitá péče do budoucnosti. Nebezpečí je mnohostranné. Krkonoším jako celku schází náležitý a podrobný hospodářský plán a pokyny, podle nichž by bylo jednotně a přesně postupováno ve všem podnikání, hospodaření, v ochraně přírody a památek, krajinného rázu i po stránce estetické a etické, v ochraně lesů, flory, fauny atd. Schází regulativ pro podnikání a udržování staveb všech druhů, komunikací, aby Krkonoše byly uchráněny od škodlivých přestřelků znešvařením, zprofanováním a činů, které by se příčily v tomto národním přírodním parku neměnitelnému, třebaže nepsanému zákonu přírody.

Není mi možno pro omezenost místa uváděti v tomto článku podrobné návrhy na ochranu přírody a jejího rázu, na sjednocení kontroly všeho podnikání v horách v jednom ústředí, za přivzetí odborníků a znalců. Řádný hospodářský plán a pokyny bylo by nutno zpracovati a vydati i publikovati, zříditi i centrální správu Krkonoš.

pokračování

Horské prameny, vlastivědný sborník Krkonoš, měsíčník mimo prázdniny, ročník III, č. 9–10, 1947–48

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 29

CO SE TAKÉ MŮŽE V POZŮSTALOSTI NALÉZT

V otcových krabicích s různými písemnostmi jsem nalezl několik německých ročenek vydávaných městem Vrchlabí a psaných kurentem z let první československé republiky. Písmo se obtížně čte, pokud se s písmeny člověk důkladně neseznámí, aby si text přečetl. Listováním v brožurách mě zaujal nákres Růženčiny zahrádky na severním svahu Kotle s doprovodným textem. Že tahle zvláštnost lidské činnosti už léta vrtá znalcům Krkonoš a historie hlavami, napadlo mi dát text ročenky z roku 1925 přeložit. Táta by si s tím lehce poradil a asi ho i četl, ale nezmínil se mi o tom. Teď už 14 let spí na hornoštěpanickém hřbitově, ale syn Miloš má v Praze v překladatelských kruzích kolegy a tak zadal německý text staršímu zkušenému překladateli. Takže s přeloženým textem vás, čtenáři Posla, mohu seznámit.

–rstn–

Růženčina zahrádka

V originále Rübezahls Rosengarten, nebo jen Rübezahls garten
Autor: Emil Gebauer, Dolní Polubný; se čtyřmi obrázky a dvěma mapkami.
Přeložil Jens Unbereit

Pokud se vydáme přes hřebeny našich Krkonoš ze severozápadu na jihovýchod, narazíme na pozoruhodné množství kamenných útvarů, které vnímavému turistovi padnou do oka nejen svým tvarem, svými rysy (prohlubněmi, skalními mísami, žlábky), ale zaujmou jeho pozornost zejména svými názvy. Mnozí se před takovou kamennou památkou zastaví, se zamyšlením ji prozkoumávají a pozorují veškeré její viditelné detaily, a pravděpodobně si také kladou otázku, zda tyto podivné útvary vytvořila sama příroda, nebo zda to byly lidské ruce, které tato skaliska, monolity a bloky, kdysi nepochybně stvořené přírodou, přetvořily k účelům, jež současnému člověku dosud nebyly známy. Také názvy planin jsou zdrojem zajímavých hádanek, jejichž rozluštění představuje nelehký úkol.

Chtěl bych zde uvést názvy jen několika takových podivných kamenných útvarů a planin. Počínaje od obce Jakuszyce najdeme „Kočičí kameny“ s velkými, krásnými skalními mísami a odtokovými žlábky, z nichž byl před několika lety odstraněn velký blok, který byl údajně převezen do berlínského muzea. „Torstein“, mohutný monolit se skalními mísami; hora „Babinec“ se skalním útvarem „Skalki Marianki“, také se skalními mísami a odtokovými žlábky. Proti hřebenu jsou dále „Koňské hlavy“ a „Svinské kameny“, oba s překrásnými skalními mísami na vrcholu, „Jínonoš“ byl prý

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 30

sluneční svatyní a dostal jméno od mohutného valu (obruče), která ho obklopuje. Zatím jsem však tento val nedokázal spolehlivě vypátrat. Dále na jihovýchod jsou „Tvarožník“, „Violík“ a „Vysoké kolo.“ Potom: „Velký Šišák“, „Mužské kameny“, shluk monolitů; „velké“ a „malé Dívčí kameny“s krásnými skalními mísami a odtokovými žlábky. „Slezské sedlo“ a „Dívčí lávky“. Následuje „Malý Šišák“, před ním zleva proti Slezsku „Bažinové skály“ a nakonec „Polední kámen“ a „Poutníci“; všechny s krásnými skalními mísami a odtokovými žlábky na vrcholu. Jižně od Poledního kamene „Lehnberg“ a jihozápadně od něho „Čertova louka“. Všechny tyto útvary, jejich rysy

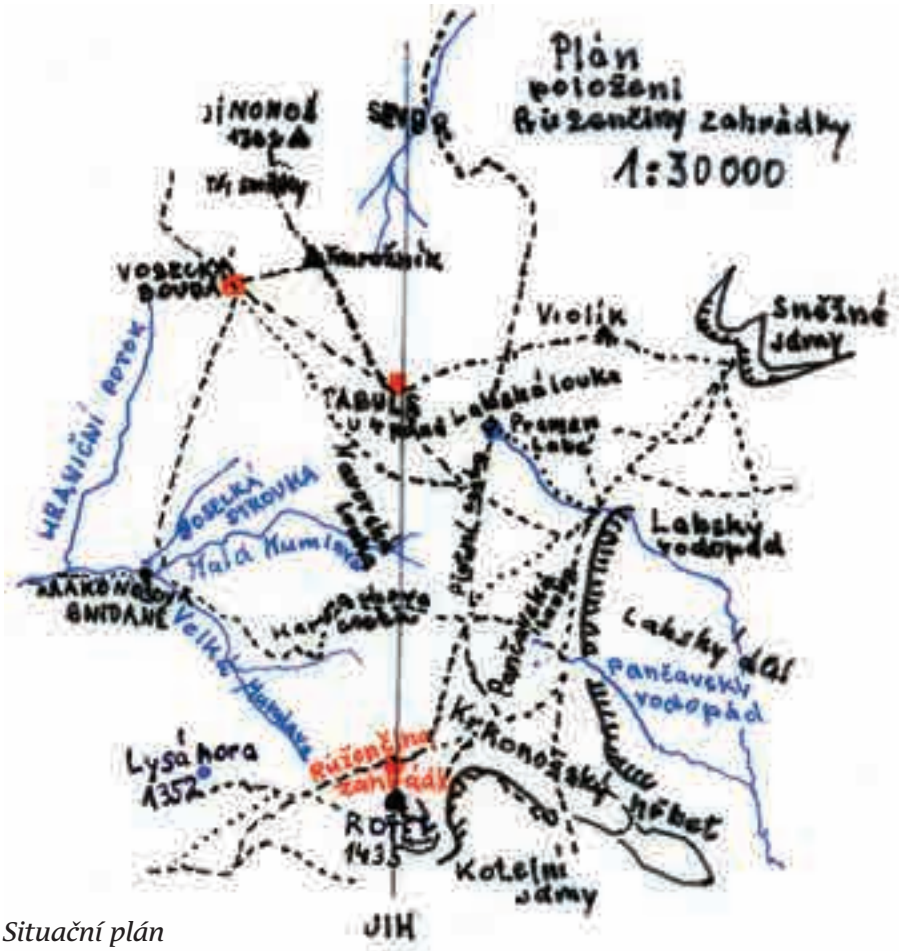

Situační plán
Růženčiny zahrádky 1 : 50 000.
Zakres. Ing. Gebauer, překlad –rstn–

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 31

a zejména příslušné názvy vyvolávají otázky, na které současný stav výzkumu, navzdory dosažené vědecké úrovni, bohužel zatím nedokáže najít uspokojující odpověď.

Nejpodivnější ze všech těchto památek z neprozkoumané minulosti se nesporně nachází na severním úbočí Kotle, poblíž Mumlavy a nedaleko od pramenu Labe. U této stavby není pochyb o tom, zda je přírodní nebo umělá.

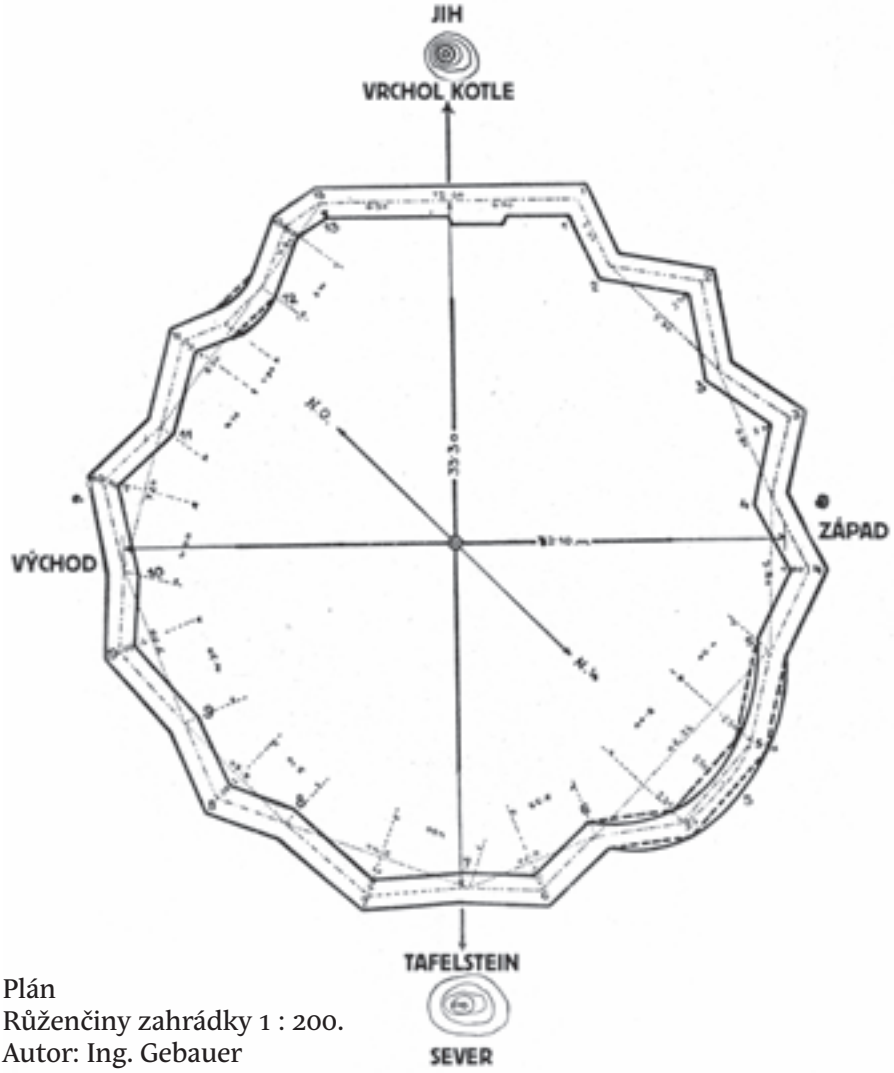

Plán
Růženčiny zahrádky 1 : 200.
Autor: Ing. Gebauer

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 32

I když ani dnes ještě nevíme, ruce kterého národa toto stavební dílo kdysi vytvořily, že to byly lidské ruce, které shromažďovaly a vrstvily kameny za konkrétním účelem a podle určitého plánu, že je to dílo člověka, o tom není pochyb.

Je to „Růženčina zahrádka“, – dobře známá každému milovníku naší přírody a vlasti –, před kterou stojíme a jejíž neobyčejný, jedinečný kamenný val se zamyšlením pozorujeme. Autor již nad touto záhadou strávil tolik slunečných a bouřlivých dní, aniž by však překročil domněnky a irelevantní interpretace týkající se původního účelu tohoto díla. Dokonce ani nejpřesnější zaznamenání rozměrů kruhu a kamenného valu, stejně jako jeho tvaru, nedokázalo otevřít zamčené brány minulosti a poskytnout ani to nejmenší vysvětlení.

24. srpna 1924 provedl autor za laskavé spolupráce svých přátel, zapálených do výzkumu, a sice pánů Heinricha Neumanna a Franze Schmidta, oba učitelé v Rokytnici, Franze Petraka, stavebního technika v Grüntalu a Ericha Wiesera v Tanvaldu, co nejpřesnější zaměření všech detailů tohoto stavebního díla. Výsledek těchto měření byl písemně zaznamenán a potvrzen všemi zúčastněnými. Byly zjištěny následující rozměry:

Kamenný val se skládá z 12,6 m dlouhé rovné zdi a třinácti, vnějších a dvanácti vnitřních cípů. Celek tvoří hrubý kruhový tvar, jehož průměr je 33,3 m ve směru sever-jih (přesně středem kruhu) a 32,1 m ve směru východ-západ.

Cípy, resp. jejich zálomové úhly – měřeno ve středu zdi – jsou od sebe navzájem vzdáleny ve směru dráhy slunce. Z průsečíku úsečky na jihu s osou sever-jih k úhlu W 1 = 6,30 m, z W 1 do W 2 = 3,60 m. Z W 2 do W 3 = 7,50 m, z W 3 do W 4 = 6,80 m, z W 4 do W 5 = 7 m. Z W 5 do W 6 = 12,70, z W 6 do W 7 = 6,70, z W 7 do W 8 = 9,40, z W 8 do W 9 = 6,80, z W 9 do W 10 = 7,70, z W 10 do W 11 = 7,20, z W 11 do W 12 = 8,70 a z W 12 do W 13 = 4,90.

Odtud k jižnímu středu 6,30 m.

Výšky trojúhelníků jednotlivých cípů jsou:
V cípu Z 2 = 2,60 m, v Z 3 = 2,30 m, v Z 4 = 1,90 m, v Z 5 = 2,70 m, v Z 6 = 1,20 m, v Z 7 = 2,10 m, v Z 8 = 1,60 m, v Z 9 = 1,70 m, v Z 10 = 2,10 m, v Z 11 = 1,60 m, v Z 12 = 0,70 m. Tvar půdorysu je uveden na obrázku 2.

V rovném úseku valu v jižní části se přesně od středu směrem na západ nachází vyztužení stěny valu o délce přibližně 2,5 metru, které vyčnívá dovnitř. Vlevo a vpravo od středu kruhu je na každé straně jasně patrná nerovnost podkladu. Zvláštní je skutečnost, že se na severozápadě a na jihovýchodě nachází výrazný oblouk. První je větší a zakřivený směrem ven, druhý je menší a vydutý dovnitř. V severozápadní části oblouku je znatelné sedlo dolů k rovné zemi. Vyvolává dojem, že zde byl vchod. Jižní část

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 33

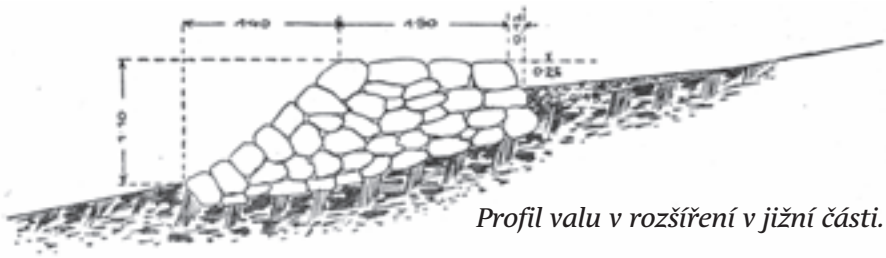

Profil valu v rozšíření v jižní části.

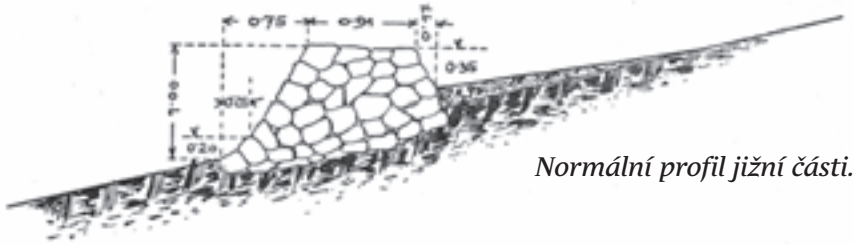

Normální profil jižní části.

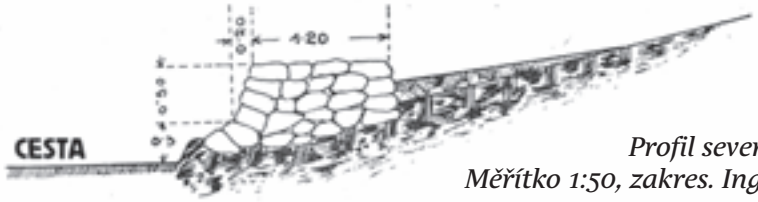

Profil severního cípu.
Měřítko 1:50, zakres. Ing. Gebauer.

rovného úseku valu má také menší protějšek na severu, který je jen mírně zalomený dovnitř. Čára vedená středem kruhu a středem severní a jižní úsečky protíná na jihu vrchol Kotle a polední slunce, na severu téměř přesně Tabuli (viz obr. a přehledová mapa), pokud lze tuto skutečnost určit pomocí kapesní buzoly.

Průměrná tloušťka valu je v koruně 1,22 metru, u základové plochy 1,53 metru. Detaily průřezu valu jsou znázorněny na obrázcích 3, 4 a 5.

Stavební materiál, z něhož byl tento podivuhodný val postaven, tvoří převážně žulové prvky, z nichž některé dosahují velikosti desetiny metru krychlového. Mezi nimi je svor a občas křemencová břidlice. Všechno horniny, kterých je v dané lokalitě dostatečné množství a které stavitelé shromáždili z nejbližšího okolí.

Jaký byl kdysi účel a význam této neobyčejné stavby, zůstává – jak již bylo zmíněno – prozatím neřešitelnou záhadou. Výklad o tom, že byl tento kamenný kruh postaven na památku biskupa z Hradce Králové, který

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 34

v roce 1683 vysvětil pramen Labe, byl v každém případě vymyšlený, aby dal kamennému kruhu alespoň nějaký význam. Tato stavba je mnohem starší; to mj. vyplývá i ze skutečnosti, že se na vnější straně jižní části i na vnitřní straně severního cípu – tzn. na straně obrácené k hoře – nahromadila zemina téměř až ke koruně, což muselo vzhledem k minimální možnosti tvorby nánosu – z důvodu travnatého terénu – trvat mnoho staletí. Bude úkolem povolaných badatelů, aby starému Rýbrcoulovi vzali tajemství jeho Růženčiny zahrádky.

»»»» ««««

Pro pochopení celé problematiky kolem Růženčiny zahrádky doporučuji pročíst následující články:

časopis Krkonoše číslo 3/1972 na stránkách 12 a 13
časopis Krkonoše číslo 4/1972 na stránkách 6 a 7
časopis Krkonoše číslo 5/1973 na stránkách 12 a 13
časopis Krkonoše číslo 6/1973 na stránkách 8 a 9
časopis Krkonoše číslo 2/1974 na stránce 22
Posel zpod Žalého 5/2009, příloha Transsaltum

NĚKTERÉ KAMENY *J. Košťál*
ZVLÁŠTNÍ V LIDOVÉ TRADICI

Dr. Tadeáš Hájek z Hájku v předmluvě Herbáře z roku 1562 píše…: „Netoliko kamení drahé, perly a jiné těm věcem podobné, ale i to prosté některé kamení, prostičké dříví, bylinky, jichž my sobě nic neváží me, ale po nich šlapeme, mocmi velikými od Pána Boha jsou obdařeny.

Jako jest jeden kámen řečený *Selenites*, na němž je obraz měsíce, kterého rovně jako na nebi přibývá a ubývá. Ten kámen do prstenu vsazený tak, aby se těla dotýkati mohl, krvotok jakýkoli hned zastavuje. Někteří moc tu jaspidu připisují."

A pokračuje: „Item jest kámen řečený *bezoar*, který moc má všem jedům odpírati, Roste, jakž někteří chtějí, v Syrii a Indii rozličným spůsobem. Nebo některý bývá nažlutý, sivý a zelený, jiný bílý a poněkud žlutý, nápodobně jako bílé víno rýnské a takový za nejlepší se býti pokládá. Já jsem viděl", praví spisovatel, „sivý a trochu přimodrý, a ten má jeho milost císařská Pán Ferdinand, pán nás všech nejmilostivější, kteréhož ne velmi dávno zprůbovati a zkusiti poručil doktorům svým zde v Praze, na jednom

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 35

odsouzeným na smrt, kterémuž prve davše jednu věc jedovatou, od níž, jsa znamenitě ztrápený a zmožený (nebo již ho bylo půl zdřevěnělo), otekl, oslepl a rozumu zbyl a mnohé jiné těžkosti snesl a strpěl a to vše v šesti hodinách: tímto „bezoar“ od smrti zachován a od těch všech těžkostí osvobozen jest.“

O takovém bezoar vysvědčují staří učitelé lékařství, jako Rasis a Serapio, že toho sami častokráte zkusili, kterak ten kámen všecky jiné byliny i dryák všelijaký převyšuje a to obzvláštní tajnou svou mocí. (Bezoar je slitina nebo speklina ve střevě. Dle jiného názoru pevná ssedlina v žaludku některých zvířat; měla prý moc proto moru, jedu ano i čarám; slitky její nošeny jako amulety.)

„Item nacházejí se také v žaludku mladých *laštovic* jakési kamínky, z nichž někteří bílí jsou, kdož by je v rukou držel, aneb na hlavu šátkem přivázal, zastaralé hlavy bolení ukládají, oči bolení odvracují a zimnici čtvrtodenní zahánějí. – Máš pak ty laštovičky mladé po novu v měsíci bráti a je rozřezati. Bývají také v nich kaménky černí, červení nebo barevní, z nichž ten, který je červený, padoucí nemoc zapuzuje, aby jej vezma a do šátku aneb do kůže telecí zaváže, zavěsil na rameno levé a tak jej nosil. A chtějí tomu, že i korál též jest moci.“

Tak Hájek. – A pověra v čarovnou moc kamínků vlaštovčích nezašla. Vedle uvedených prostředků léčivých přičítá se kamínku vlaštovčímu moc ochranná: Myslivci radí tomu, kdo nechce, aby mu byla ručnice očarována, ať vezme mladou vlaštovku, která sedí v hnízdě na vrchu a roztrhne ji; najde prý vedle srdce maličký kamínek. Nosí-li jej stále na hrdle, může prý býti jist, že mu nikdo ručnici neočaruje, a nemůže mu ani jinak škoditi. – Abys byl lidem vzácný, zabij mladou vlaštovku a kamínek, který v ní nalezneš, nos stále při sobě, budeš každému milý a obdařen výmluvností.

Sojka, velmi chytrý a lstivý pták z řádu havranovitých, má prý divotvorný kamínek, který nosí v zobáku. Aby sis opatřil takový kamínek, učiň takto: Najdi sojčí hnízdo – a to prý je snadno, neboť sojka sama k němu přivede – vylez na strom a zavaž hnízdo do bílého, zánovního šátku tak, aby byly uzly nad vchodem jeho; – ale pamatuj, že nesmíš slova promluviti. Pak slez a čekej pod stromem. – sojka přiletí, a když se nebude moci dostat do hnízda, pustí kamínek ze zobáku na uzly a ty se rozváží. Kamínek padne na zem; rychle jej zvedni a odejdi. – Kdo se zmocní sojčího kamínku a nosí jej stále při sobě – zašitý v novém plátně – spatří ukryté poklady a může si je vyzvednouti.

Zvláštní moc ochranná přičítá se kamínku z hnízda *dudkova*; kdo jej nosí, jest zabezpečen před koulí i broky: Myslivec Luňák měl na levém ukazováčku prsten, v kterém byl zasazen strakatý kamínek. Našel jej kdysi náhodou v dudkově hnízdě, z něhož se nedávno vyvedla mláďata. – Pytláci, jimž Luňák byl stále v patách, ustanovili se na tom, že se zbaví hrozného

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 36

myslivce. Jednou večer obklíčili ho v lese a vystřelili do něho se všech stran; – avšak žádná koule ani broky se ho nedotkly; kamínek dudkův ho zachránil… Ale kdysi při honu na kachny smekl se myslivci prsten s prstu a padl do vody… Nedlouho potom nalezli myslivce v lese mrtvého – zastřelil ho cikán ze msty.

Čížek prý ukládá do hnízda, jež si dělá ve vrcholcích vysokých stromů, zvláštní kamínek, jímž se stává hnízdečko jeho neviditelným – Místy vznikla báchorka o kouzelném kamínku, jejž má prý čížek v srdéčku, dle jiné verse pod jazykem, a který činí neviditelným toho, kdo se ho zmocnil. – Konečně někdo věří, že zalétá čížek až k moři pro divotvorný kamének. – Kamínku toho prý zmocniti se prý takto: Vyhledej hnízdo čížkovo, v kterém jsou mláďata, jedno z písklat zabij a pověs na strom. Staří ptáci přiletí a budou se namáhati mládě vzkřísiti, – ale když poznají, že je vše marno, odletí k moři a vyhledají tam čarodějný kamínek. Vrátivše se vloží jej mrtvému ptáčeti do zobáčku, aby jej učinili neviditelným. Odtud možno kamínek vyzvednouti. Dá-li si člověk kamínek čížkův pod jazyk, může prý vzíti na sebe jakoukoli podobu.

Chytí-li někdo do svatého Jana Křtitele kukačku a zabije ji, najde v její žluči malý kamínek, který prý chrání majitele – nosí-li jej stále při sobě – před sečnou i střelnou zbraní: Mladý Kvírynec, hoch urostlý jako jedle, byl obávaným pytlákem v lese i v polích. Chytili ho na vojnu a poslali do Uher, kde trvaly boje s Turky. Nováček bojoval statečně a soudruzi jeho se divili, že nebyl nikdy raněn. Jednou, když se vrátil do tábora, dal si ho hejtman zavolati, pochválil ho pro jeho statečnost a ptal se, nemá-li nějaký škapulíř, který ho stále ochraňuje. Voják vyňal pletený sáček, rozvázal jej a ukázal důstojníkovi malý kamínek barvy jasně zelené, ne větší než brok a vyložil mu, že jest to kamínek nalezený v žluči kukačky, kterou zastřelil do sv. Jana Křtitele. „Tomu," pravil, „přikládám víru, že jsem nebyl poraněn." – A důvěra v ochranný kamínek se osvědčila. Kvírynec prodělal šťastně dlouhou válku, a když se vrátil po čtrnácti letech jako desátník, ustanovil ho kníže hajným.

Zkušený pytlák věří, že netopýr chová na svém těle kamínek, který mu jest velmi užitečný svou mocí kouzelnou. Kdo si opatří takový kamínek, ať jej roztluče na prášek a přimíchá k střelnému prachu: pak může prý přilákati každou zvěř a postříleti ji dle libosti. – Chceš-li věděti, jak se ti povede, spal zabitého netopýra a polož popel i kamínek pod polštář, bude se ti zdáti, co tě v budoucnosti stane, hledej v srdci padlého koně a najdeš tři kamínky. Vypereš-li je čistě a potom položíš pod pravou nohu, zvíš, co se kde přihodí.

dokončení

Z Velkého zábavného Rodinného kalendáře XX. století na rok 1918

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 37

Jak byla Emča zachráněná před peklem

Zuzka Strnádková

Od nepaměti máme co do činění s pekelnými bytostmi – čerty, skřety, Čaroději a Čarodějnicemi, dokonce s draky a všelijakou jinou čarodějnou zběří, včetně hadů. I když i mezi nimi se čas od času najdou dobří. Na druhé straně měli lidé zase pomoc mezi elfy, vílami, skřítky, trpaslíky a permoníky v čele s Krakonošem, někteří i s tou horní Instancí a Anděly.

Však víme. S lidmi je někdy kříž! Některý je zlý, jiný lakomý, ten zase závistivý a další rváč a opilec a jiný zloděj. A to je jen slabý výčet špatných vlastností, které se ale nevyhýbají ani ženám. Opakem jsou ti dobří a správní, kteří nevyhledávají sváry, ale pomáhají je raději řešit, pomoc druhým je u nich jednou ze základních vlastností. Nikdy by nikoho nepodvedli, neokradli, o hrdelních zločinech nemluvě. Ještě štěstí, že těch dobrých je většina!

Jenže tihle poslední se nelíbili těm prvním! Čertovská čeládka se vždy snažila dostat je do své moci všelijakými pokušeními. Jedněm nabízeli zlato a pomlouvali kamarády, aby se na ně rozzlobili, a sousedi zase dostali hlášku, že budou okradeni a nepřímo ukázali kým. Tak to šlo nějaký čas. Ani jedni nechtěli věřit, že by je přátelé nejen pomlouvali, a že by je chtěli okrást už vůbec ne. Když se ale pár věcí ztratilo a při návštěvě přátel je viděli, jejich důvěra dostala povážlivé trhliny. A když se to opakovalo, bylo zle! Tonda si na svého kamaráda došlápl a pořádně mu vycinkal. Olda se nezmohl ani na slovíčko. Tak byl překvapený. Nebyl si vědom, že by cokoliv ukradl, natož aby rodinu svého nejlepšího kamaráda pomlouval! Ten ho ale dovedl ven a v přístřešku vedle kůlny se kradené věci našly. Olda se bránil, ale ať dělal co dělal, Tonda neuvěřil! Pro něj bylo směrodatné, že se věci u Oldy našly. Okamžitě skončilo dlouholeté přátelství.

Olda se nemohl vzpamatovat. Moc ho mrzelo, že si Tonda nedal nic vysvětlit a že nebyl ochotný k společnému hledání pravdy. To byla ta největší rána. Nemohl vědět, že vše je dílem čertovské chásky. Kde by ho to při jeho poctivosti a pravdomluvnosti napadlo! A že by v tom měl prsty Satanáš už vůbec ne! Spíše si pomyslel, že to bylo dílo některého souseda, kterému se tak pěkné přátelství nezdálo ani možné a záviděl.

Čerti se zatím radovali z prvního úspěchu. Rozhádali a nakonec zničili letité přátelství! Teď zbývalo ještě je donutit udělat něco opravdu hodně ošklivého a budou je mít ve své moci. Tondova žena Karla měla sestru Emílii. Byla hezká jako obrázek, ale to bylo tak vše. Její srdce a duše byly černé,

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 38

plné zloby, nenávisti a závisti. Záviděla sestře hezké manželství, děti i přátelství s Oldovou rodinou. Olda se jí moc líbil a snažila se ho Haničce odloudit, ale nepodařilo se jí to. O to víc se zatvrdila a přísahala Oldovi pomstu. Pro čertiska nebylo nic těžkého získat ji.Však jim pomáhala co jí síly stačily! Sestře namluvila, že ji Hana pomlouvá, že se jí kamarádství nelíbí a že hledá kamarádku novou a lepší a Olda že vymýšlí věci ještě horší! A jak to dopadlo víme.

Olda zatím přemýšlel, jak rozluštit záhadu kradených věcí. Ale ať přemýšlel jak přemýšlel, ne a ne na něco přijít! Jak taky, když v tom měli prsty čerti! Také Hanička přemýšlela, ale stejně jako Oldu ji nic nenapadlo. Mezi tím se Tondovi opět ztratilo pár věcí, některé dokonce z domu. To už bylo moc! Ztratily se totiž v době, kdy byl Tonda s Karlou na návštěvě ve městě a vrátili se až druhý den navečer, takže měl zloděj – nebo zloději, dost času.

To už Tonda vzal na pomoc rychtáře a šli najisto k Oldovi. Ten se dušoval, že nikdy nic nikomu nevzal, ale nic platno. Část věcí byla opět v Oldově přístřešku! Zapomněli jsme říct, že se asi tři dny před tím Oldovi ztratilo pár potřebných věcí, ale myslel, že je schválně odnesl Tonda, proto z toho nic nedělal. To mu ale rychtář ani Tonda nevěřili. Mysleli, že to říká jen tak, aby očernil Tondu. Oldovy věci se nenašly a tak bylo vše jasné a Olda putoval do šatlavy. Marně Hanička plakala, marně prosila.

Hned druhý den se rozhodla jít znovu za rychtářem, ale nepochodila. Smutně se vracela domů, když ucítila, že ji někdo bere za ruku. Ale ten dotek byl tak lehoučký, že si myslela, že se jí to zdálo. Když se to opakovalo, zastavila se. U svých nohou viděla stát malého človíčka. No, ono říct človíčka bylo dost nadnesené. Malý sice byl, ale spíše by se mělo říct skřet. A hned na Haničku, že jí pomůže Oldu vysvobodit. Hanička jen koukala, ale něco se jí na té nabídce nezdálo! Proč by jí měl pomáhat takový mrňousek, co by asi tak mohl dokázat? A vůbec! Kdo ví, co je vůbec zač! Tak mu řekla, že takovéhle osvobození nechce, to by bylo jako přiznání. Musí se dokázat jeho nevina! Tak to bude nejsprávnější. Skřet zlostně zadupal a zmizel. Teď Hanička poznala, kdo to byl! Čert! Utíkala domů, co jí nohy stačily!

Jen nevěděla, že Olda už v šatlavě není. Čert ho nejdřív kouzlem vysvobodil, ale neposlal ho domů k Haničce. Donesl ho do skalní sluje, vchod zatarasil pořádným balvanem a letěl pokoušet Haničku. Jak by bývala svolila k takové nečisté pomoci, měl by čert důvod udělat v pekelné knize tlustou čáru na dosud čistou stránku Haničky. A kdyby ji navíc donutil, aby mu za osvobození Oldy zaplatila, už by ji měl. Byl by to další nepravý skutek a propadla by peklu, i když před tím nic neprovedla.

pokračování

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 39

Odkrytá krása kamenů
ZE SBÍRKY JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

JASPIS – SiO_2

nalezitě: Kozákov – CZ
tvrdost: 5, 5–6, 5 (Mohse)
barva: tmavě zelený s úlomky křemene
velikost: 50 × 75 mm
stáří: 1–1,5 milionu let
použití: šperkařství
užití: dodává duševní, tělesnou a citovou rovnováhu v životě; nabízí oporu a pomoc ve stresu a nemoci; přináší klid a rovnováhu ve stresu, pomoc a oporu v životě, povzbuzuje rozvoj představivosti, proměňuje myšlenky v činy, zajišťuje duševní, citovou a tělesnou vyrovnanost
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

ACHÁT

nalezitě: Brazilie (Rio Grande)
tvrdost: 6–7 (Mohse)
barva: světle namodralý do šeda
velikost: 112 × 50 mm
stáří: cca 2,5–3 miliardy let
použití: šperkařství
užití: jedná se o jeden z minerálů zajišťující svému majiteli oporu a zdroj síly. Dokáže neutralizovat důsledky zlosti, infekce, zánětů a horečky
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

POSELČ4-0720.qxp_Sestava 1 06.08.20 14:36 Stránka 30

EDDA CUP

ZÁVODY AUTOMOBILŮ DO VRCHU 2020

JEZDCI ■ REKORDY ■ TRATĚ ■ HISTORIE ■ STATISTIKY

KALENDÁŘ 2020

1	AUTODROM MOST	28.3.
2	JEMNÍKY	8.5. - 10.5.
3	KOTYNĚ - KORAB	29.5. - 31.5.
4	SVIJANY PŘES RADOTÍN	12.6. - 13.6.
5	BABA - SLOVENSKO	10.7. - 12.7.

1 RALLYE PRAHA
24.4. - 26.4.

XXL RALLYE BOHEMIA
24.10. - 25.10.

6	PRACHATICE	7.8. - 9.8.
7	TELNICE	21.8. - 23.8.
8	BENECKO	4.9. - 6.9.
9	TRAŤ V JEDHANÉ	18.9. - 20.9.
10	RABYNĚ	2.10. - 4.10.